

ΦΟΙΒΟΣ

ΕΠΙΜΗΝΙΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΙΕΙΑΣ

ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΧΕΙΡΟΥ
ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

ΕΝ ΕΛΛΕΙΨΕΙ ΙΑΤΡΟΥ

ΥΙΟΥ

ΙΩΑΝΝΟΥ Π. ΠΥΡΔΑ

Ἐπιτολὴ συνδρομῆ δραχ. ν. 8. Διὰ τὸ ἐξωτερικὸν 3,50 προπληρωτέας.

ΕΤΟΣ Η'. — Ἐν Ἀθήναις 1 Ἰου. Μου 1886. — Ἀρ. 8.

ΠΕΡΙΛΗΧΟΜΕΝΑ

Ἐπιτολὴ τῆς μετῆρας ἀτμοσφαιρικῆς πίεσεως ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου. — Ἐπιτολὴ τῆς μουσικῆς ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου. — Περὶ γαστροεντερικοῦ σωλήνος. — Περὶ λευκιωματουρίας. — Ἐπιτολὴ τῶν γυναικῶν ἐν συγχύσει. — Νευρικὴ ταραχὴ τῶν ἀνδρῶν. — Περὶ τοῦ ἀρχαίου κώμμου. — Ἰατρικὸν κατὰ τῆς διαρροίας. — Προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ. — Μέσον πρὸς ἀναγνώρισιν τῆς φλανέλλας. — Νόσοι βουλευτῶν. — Ἐπιτολὴ.

Α' ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΙΕΙΑ

Ἐπιτολὴ τῆς μετῆρας ἀτμοσφαιρικῆς πίεσεως ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου.

(Συνέχεια προηγουμένου)

Οἱ ἐργαζόμενοι καὶ βοιοῦντες ἐν βαθυτάτοις μεταλλείοις, καίτοι ὑπὸ τῆς πίεσεως τῆς συνήθους, οὐδέπω ἔχουσι κακῶς. Τὸ βαθύτερον τῶν μεταλλικῶν φρεάτων εἶνε τὸ ἐν Kuttambery τῆς Βοσνίας, ἔχον βάθος μέτρων 1151. Ἐὰν ὁμοίως ἡ ἀτμοσφαιρικὴ πίεσις ἦγε μείζων τῆς ἡμισείας ἀτμοσφαιρας, ἢ διπλάσια, ἢ τριπλάσια, καὶ καθέξῃς, ἐπιγίγνεται ἐπιβλαβὴ ἀποτελέσματα τῇ ὑγείᾳ. Ὁ τοιοῦτος ἀπὸ περικυκλωμένος ὢν ἐμπεριέχει κατ' ὄγκον πλεῖον

όξυγόνον και ύπέρ τὸ δέον. Τὸ πολὺ τοῦτο ὀξυγόνον εἰσπνεύματι
 κουράζει τοὺς πνεύμονας, και παραλβεῖ τὴν λειτουργίαν αὐτῶν·
 τοιαύτη δὲ περιπτώσει τὸ ὀξυγόνον ἐνεργεῖ ὡς δηλητηρίου, και
 ὁδῶς ἐπαυξάνει τὴν καύσιν ἐν τοῖς πνεύμοσι. Ταῦτα ἀπέδειξε πει-
 ραματικῶς ὁ Βέρτης και ὁ Κλαυδῖος Βερνάρδος, τὰς δὲ παρη-
 ρήσεις των παρεδέχθη και ἡ Ἀκαδημία τῶν ἐπιστημῶν τῆς Πα-
 ρίσις. Βεβαίως ὁ Βέρτης ὅτι θεσας τεμάχιον κράτος ἐντὸς πε-
 κνωμένου ὀξυγόνου παρετήρησεν ὅτι τοῦτο δὲν ἐσάπη, οὔτε ἀπὸ
 ρόφησης πλείον ὀξυγόνου. Ἡ ζύμωσις ὑπὸ πεπυκνωμένου ὀξυγόνου
 καταπαύει. Ἡ βλάστησις μεγάλως βραδύνει· τὰ δὲ φυτὰ κίς
 ἔχουσι.

Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου και ἡ ὑπὲρ τὸ δέον πίεσις ἐπὶ τοῦ σώματι
 τοῦ ἀνθρώπου ἐπιφέρει ἰδίαν κακουχίαν· τοῦτο δηλὸν γίνεται ἐν τῶν
 ὀστέων, ὁστίνες ἐκ τῆς πίεσεως τοῦ ὕδατος ὑφίστανται ῥήξιν τοῦ πε-
 πνούου τῶν ὀστέων, και πρὸς ἀποφυγὴν ταύτης ἀναρῶσι περὶ τὰ
 ὄστα σπόγγους· ὑφίστανται δὲ κακουχίαν τόσον μᾶλλον, ὅσον βελί-
 ρον βραίνουσι.

Βεβαιώθη πειραματικῶς ὅτι ὑπὸ τεχνικὴν πίεσιν 20 ἀτμοσφαι-
 ρῶν, ὁ ἀτμοσφαιρικὸς ἀήρ εἰσπνεύμενος ὑπὸ ζῆφου δηλητηρεῖ
 τοῦτο. Ταῦτὸ γίνεται και ἐάν ὑπάρχη πίεσις. Ἡ ἀτμοσφ. ὀξυγόνου
 διότι και αἱ 20 ἀτμ. ἡ ἐμπεριέχουσι ὀξυγόνον.

Τὰ ζῆφα τὰ εἰσπνεόμενα ἀέρα ὑπὸ πίεσιν τριῶν ἀτμοσφαιρικῶν
 θίστανται παραλυτικά· ἀμα δὲ ταῦτα ἀναπνεύσῃσι τὸν αἰθῆρ
 ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα, ἀποθνήσκουσι. Διὰ τί τοῦτο; Διότι

Τὸ αἷμα τῶν ζῶων τούτων ὑπὸ τὴν μεγάλην πίεσιν τῆς ἀτμο-
 σφαιρας ἔχει ἐν διαλύσει μέγα ποσὸν ἀζώτου και ὀλίγον ἀνθρ. ἀήρ
 ἀμα τὸ ζῆφον ἐξέληθ' τῆς τοιαύτης πίεσεως, τὸ ἐν διαλύσει ἐν τῷ
 αἵματι ἀζώτον ἐλευθεροῦται και ἀναπτύσσεται ἐν αὐτῷ· ἐκ δὲ τῆς
 ἐν τῷ αἵματι οὕτως ὑπάρξεως αὐτοῦ ἐπιγίγνεται ὁ θάνατος τῶν
 ἐβεβαιώθη πειραματικῶς.

Ὅταν αὔξηται ἡ πίεσις τοῦ ἀέρος, αὔξεται και ὁ ἐν τῷ αἵματι
 ὀγκος τῶν ἀερίων. Ἡ μᾶλλον ταχέια αὔξησης τοῦ ὀξυγόνου γίνε-
 ται ὑπὸ πίεσιν δύο ἀτμοσφαιρῶν· ὑπὸ ταύτην γίνεται ἡ θεραπευτικὴ
 χρῆσις τῆς πεπυκνωμένης ἀτμοσφαιρας.

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει αὔξεται και τὸ ἐν τῷ αἵματι ἀνθρ. ἀήρ
 ὀξύ· διότι ἡ αἰμάτωσις μείζων γίνεται, ἐκ δὲ τούτου και ἡ θερμότης αὐ-
 τῆς αὔξεως μείζων γίνεται. Μηχανικῶς ἐπιγίγνεται αὔξησης τῆς χυ-
 ρητικότητος τῶν πνευμόνων ἐν εἰσπνοῇ, ἥτις διαρκεῖ περισσύτερον.

Γίνεται προσετι ἀχρωματισμὸς τοῦ δέρματος ἐν ὅσῃ διαρκεῖ ἡ
 πίεσις και ἐλάττωσις τῆς χυρητικότητος τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων
 ἀέρματος και βλενομεμβράνης.

Τὰ χυμικὰ ἀποτελέσματα τῆς αὔξεως τῆς πίεσεως τῆς ἀτμο-
 σφαιρας εἰσὶν αὔξησης ἐκπομπῆς ἀνθρ. ἀερίου ὀξέος, αὔξησης ζωί-
 κῆς θερμότητος, αὔξησης παραγωγῆς οὔρου, και αὔξησης μύικῆς
 ἰσχύος.

ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΧΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΕΠΥΚΝΩΜΕΝΟΥ ΑΕΡΟΣ.

Κατὰ τὸ λέγειν τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα ἐντριβόντων τρία εἶδη νό-
 σων ὄντωνται θεραπευθῆναι. Α'. Ἀναίμια, καχεξία, διαθήτης και
 λευκαυματουρία. Β'. Λαρυγγίτης χρόνιος, ὀξεῖα κόρυζα, και καταρ-
 ρικὴ κώφωσις. Γ'. Ἀσθμα καταρροϊκόν, κοκίτης, βρογχίτης χρό-
 νιος, ἐμφύσημα πνευμόνων, συστολὴ τῶν πνευμόνων ἔνεκεν διαχυ-
 σιως πλευρικῆς, κλπ.

Ὁ ὑπὲρ τὸ δέον ἄμωσ πεπυκνωμένος ἀτμοσφαιρικὸς ἀήρ εἶνε ἀ-
 λωπιτελής τῆ τε ὑγείας και τῆ ζωῆ τοῦ ἀνθρώπου.

Β'. ΥΓΙΕΙΝΗ ΒΚΑΣΤΩ

Ἐπήρεια τῆς μουσικῆς ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου.
 (Συνέχεια προηγουμένου).

Ἐν γένει ἡ μουσικὴ μαλάττει τὰ ἦθη, ὡς τὸ κύρ μαλάττει τὸν
 πόνον, και χρήσιμον ἐξ ἀχρόστου ἀντὶ σκληροῦ ποιεῖ. Τὸν δὲ
 ἄμωσ διαρκῶς θυμοειδῆ ποιεῖ ὀξύρροπον, ταχέως μὲν ἐκ μικρῶν
 ἐρεθίζόμενον, και ταχέως καταπραυνόμενον, ἦτοι ἀκρόχολον και
 ἄσπλον ἀντὶ θυμοειδοῦς.

Ὁ Πλάτων θεωρεῖ ὅτι ἄνευ μουσικῆς και γυμναστικῆς οὐδεὶς
 πολλῆς καθίσταται χρήσιμος τῇ Πατρίδι· διότι αὐτὴ μὲν ἐμποιεῖ
 σωφροσύνην, ἡ δὲ γυμναστικὴ εὐξίαν. Ἄνευ μουσικῆς οὐδὲν ἰσχυρὸν
 ἢ τοῦ σώματος εὐξία· διότι οὔτε διεγείρονται, οὔτε τρέφονται, οὔτε
 διακαθαίρονται αἱ αἰσθήσεις. Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἡ καλητέρα συ-
 ναναστροφή ἦτο ἢ ἐκ φιλοσόφων και μουσικῶν.

Οἱ Ἕλληνας ὡς ἐκ τοῦ κλίματος ἐτέρπετο μᾶλλον εἰς τὰ εὐ-
 λυμα τῆς μουσικῆς, και ἀπέφευγον τὰ δύσθυμα· τούτου ἔνεκεν ἦσαν
 οἱ Ἀμφικτύονες προσέθηκαν ἐν ἱουβίοις ἀγώνισμα μουσικῆς αὐτῆς.

δίας, τὸν μὲν ἐπιτυχῶς ἀγωνισθέντα Ἐγέμβροτον Ἀρκάδα ἐπι-
 εάνωσαν, τὸ δὲ ἀγώνισμα αὐλοφθίας κατέλυσαν· διότι ἐγνώσαν
 ὅτι τὸ ἄκουσμα οὐκ ἦν εὐφημον, διότι ἡ αὐλοφθία ἦν μελέτη αλ-
 λῶν, δι' ὧν προσάδονται τὰ σκυθρωπότεα ἔλεγεια καὶ θρήνη·
 (Παυσαν. Χ. 7).

Εἰς μουσικὴν μελαγχολικὴν δι' αὐλῶν καὶ σαλπίγγων ἀρίστη
 ταὶ οἱ βόρειοι, αἵτινες ἔχουσιν ὄχι πολὺ εὐαίσθητα τὰ νεῦρα. Ὡς
 τῶν θερμῶν κλιμάτων φύσει ἀρέσκονται εἰς λεπτοὺς ἤχους αἱ
 ἔχουσι νεῦρα εὐαίσθητα.

Ἐκ τοῦ δήγματος τῆς ἀράχνης, παρατοῦλης καλουμένης, συμβέ-
 νει εἶδος τι μελαγχολίας, μετὰ πόνων δριμυτάτων. Αὕτη θρη-
 πεύεται δι' ὀρχήσεως ἐκ μουσικῆς (ἴδε Συνέκδ. ἱατροδικ. τομ. II
 σελ. 180). Ἐν Ἰταλίᾳ ἔχουσι καὶ ἴδια ἄσματα πρὸς τοῦτο καίτι.
 μενα tarentulati.

Παρ' Ἑβραίοις ἡ μουσικὴ ἐθεωρεῖτο ὡς δυναμένη ν' ἀπομακρύνῃ
 καὶ τὰ πονηρὰ πνεύματα.

«Καὶ ἐγεννήθη ἐν τῷ εἶναι πνεῦμα πονηρὸν ἐπὶ Σαούλ, καὶ ἐλά-
 θανε Δαβὶδ τὴν κιθάραν, καὶ ἔψαλλεν ἐν χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἀνέψαθη
 Σαούλ, καὶ ἀγαθὸν αὐτῷ καὶ ἀπίστατο ἀπ' αὐτοῦ τὸ πνεῦμα τὸ
 πονηρὸν.»

Ἡ ὑπερβαλλόντως ἐνασχόλησις εἰς τὴν μουσικὴν ἀποκαθιστᾷ
 τοὺς μουσικοὺς μαλακωτέρους καὶ πλέον τοῦ θέοντος ἡμερωτέτους,
 ὡς ἡ ὑπερβάλλουσα σωμασμία καθίστησιν ἀγριωτέρους (Πολύβιος; II).
 (Διεξοδικώτερον περὶ μουσικῆς ἴδε Συνέκδ. ὑγιεινῆς ἐκδ. β' σελ. 496).

Παρ' ἡμῖν ἐπὶ τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ ἡ λαϊκὴ μουσικὴ εἶχε ποτὶ
 περιαιρισθῆ, καὶ διετηρήθη ἡ ἐκκλησιαστικὴ. Μετὰ τὴν ἀπελευθέρ-
 ρωσιν εἰσῆχθη κατ' ὀλίγον ἡ τῆς Εὐρώπης ὀργανικὴ μουσικὴ διὰ
 κιθάρης, μαντολίνου, αὐλοῦ, κλπ. Κατόπιν εἰσῆχθη καὶ ἡ διὰ τοῦ
 κλειδοκυμβάλου (πιάνου), τὸ ὅποιον ἤδη ἐπικρατεῖ παντὸς ἄλλου
 ὀργάνου· διότι τὸ ἀπαιτεῖ ὁ συρμός καὶ ἡ μιμητικὴ ἀνατροπὴ.

Οὐδεὶς ὁμως ἐξετάζει ἀν παρ' ἡμῖν κατὰ τὸ κλίμα καὶ τὰ ἴδη
 ἦνε κατάλληλον.

Εἰς τὰ θερμὰ κλίματα καὶ εἰς τὸ τῆς Ἑλλάδος οἱ τοῦ κλειδο-
 κυμβάλου ἤχοι κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος εἰσι τραχεῖς, καὶ οὐ τερπνῶς
 προσηκόντως· εἶνε ὄργανον δυσχερῶς μανθανόμενον, δυσχρηστὸν,
 ἀπαιτοῦν μέγαν χώρον, ἀκίνητον καὶ τυραννικόν· διότι δὲν παρα-
 κολουεῖ τὸν μουσικόν· ἀλλ' οὗτος ὑποχρεοῦται ἀναποφεύκτως νὰ
 μεταβαίῃ ὅπου τοῦτο κεῖται, νὰ κάθηται ἐνώπιόν του, ἔχων τὴν

ὄψιν πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ τὸ πρόσωπον πρὸς τοῦτο, καὶ οὐδὲν ἄλλο
 εἰς βίβλην παρὰ τὸ ὄργανον τοῦτο. Ἀλλὰ·χοῖ ἐκτὸς τῆς θέσεως τοῦ
 κλειδοκυμβάλου ὁ μουσικός· ἔχει ἀχρηστὸν τὴν μουσικὴν του.

Αἱ δὲ μεγάλαὶ δαπάναι πρὸς ἀγορὰν τοῦ ὀργάνου τοῦτου καὶ αἱ
 πρὸς διδασκαλίαν ἀτελεύτηται δαπάναι, διότι ἡ νεανίς ἅμα γένη
 πρὸς ἀποβαίνουσιν ἐπὶ τέλους μάταιαι, διότι ἡ νεανίς ἅμα γένη
 μήτηρ, καὶ ὁ νέος πατήρ, τὸ μουσικόν τοῦτο ὄργανον καθίσταται
 πλέον δύσκολον.

Παρὰ τοῖς Ἑλλήσι το ἄρμοδιώτερον μουσικόν ὄργανον εἶνε ἡ
 κίθαρα, τὸ μαντολίνον, τὸ βιολίον (βαρβίτη), κλπ. Ὄργανα παρα-
 κληθῆντα τὸν κύριόν των παντοῦ, ἐν οἰκίᾳ καὶ ἐν ἔξοχῇ, καὶ
 κληθῆντα τὸν κύριόν των παντοῦ, ἐν οἰκίᾳ καὶ ἐν ἔξοχῇ, καὶ
 ἔχουσιν τερπινοτέρας κατὰ τὸ κλίμα παρέχοντα, καὶ δαπάνην ἀπαι-
 τοῦντα πρὸς μάθησιν μικροτέραν, καὶ χρένον βραχύτερον, καὶ χρῆ-
 σιν πάντοτε δυνατήν.

Διὰ τῶν ὀργάνων τούτων ψάλλεται εὐχερέστερον ἢ ἐγγώριος
 μουσικὴ, ἥτις καλλιεργηθεῖσα κατασταθήσεται τερπινοτέρα τῆς εὐ-
 ρωπαϊκῆς· διότι διατηρεῖται κατὰ παραδόσιν ἐξ ἀρχαιοτάτης ἐπο-
 χῆς διὰ τῶν λαϊκῶν καὶ τῆς ἐκκλησίας. Ἀμφότεραι συνταυτίζον-
 ται· ἀλλὰ παρεσθάρησαν διὰ τῆς πολυχροῦς δουλείας καὶ τῶν
 πολλῶν αἰώνων.

Γ. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ

Περὶ τοῦ γαστροεντερικοῦ σωλήνος.

Αἱ τροφαὶ κατεργασθεῖσαι ἐν τῇ στομάχῳ φθάνουσιν εἰς τὸ δω-
 δεκάδακτυλον ἔντερον, ὅπερ ὡς προερέθη, ἄρχεται ἐκ τοῦ πυλωροῦ
 καὶ ἴσχει ὑπὸ μήκος 12 δακτύλων.

Τὸ δωδεκάδακτυλον ἔχει ἐσωτερικῶς ἀνωμαλίαν, καὶ εἶνε δευτε-
 ροῦ στομάχος· φέρει δύο ὅπως ἀποκεχωρισμένας ἀπ' ἀλλήλων, αἵ-
 τιναι ἐνίοτε συγγέονται, ὧν ἡ μία εἶνε τὸ στόμιον τοῦ ἀγωγοῦ τῆς
 χολῆς, καὶ ἡ ἄλλη ὅπῃ τοῦ παγκρεατικοῦ ἀγωγοῦ, δι' οὗ χύνεται ἡ
 παγκρεατικὸς χυμὸς, ὁ ὅποιος παράγεται παρὰ τοῦ παγκρεατικοῦ
 ἀδένος. Ὁ χυμὸς οὗτος χρησιμεύει πρὸς τὴν καλὴν πέψιν τῶν
 τροφῶν.

Ἐκ τοῦ ἀγωγοῦ τῆς χολῆς ἐκκρίνεται εἰς τὸ δωδεκάδακτυλον ἡ

χολή, ἥτις συλλέγεται ἐντὸς τῆς χολοδόχου κύστεως. Τὴν χολήν παράγει τὸ ἥπαρ.

Τὸ ἥπαρ εἶνε ὁ μεγαλύτερος ἀδὴν τοῦ διοργανισμοῦ. Κεῖται ἐπὶ δεξιῷ ὑποχονδρίῳ (α), τὸ ὁποῖον κατέχει ὅλον καὶ ἐκτετακτικὸν ἐπὶ μέρος τοῦ ἐπιγαστρίου ὑπὸ τὸ διάφραγμα, καὶ ἐπὶ μέρος τοῦ στομάχου. Τὸ ἥπαρ ἔχει τὴν ἐξωθεν ἐπιφανείαν κυρτήν, τὴν δὲ ἐντὸς κοίλην, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐν τινι κοιλότητι εὐρίσκεται μετὰ κύστις ὠοειδῆς καλουμένη **χολοδόχος κύστις**, χροῖασις τῆς ἀποθήκης τῆς χολῆς, ἥτις ἐκκρίνεται ἐκ τοῦ ἥπατος παρ' ὅλων τῶν ἐκκριτικῶν μικρῶν αὐτοῦ ἀγγείων, τὰ ὁποῖα τὴν καθαροποιεῖσιν ἐν κοινῷ ἀγωγῷ καλούμενον **ἥπατικὸν ἀγωγὸν**, δι' οὗ χροῖασις εἰς τὸ δωδεκαδάκτυλον διὰ τοῦ **χολοδόχου ἀγωγοῦ**, ὅστις ἀποκοινωνεῖ μετὰ τοῦ ἥπατικοῦ ἀγωγοῦ. Ὅταν γίνηται ἡ χολοδόχισις, ἡ χολοδόχος κύστις ἐκκενοῦται ὁλοσχερῶς. Ἐξ ὅλων τῶν ἐκκρινομένων ὑγρῶν ἐκ τῶν διαφόρων ὀργάνων τοῦ σώματος μόνον ἡ χολή εἶνε ἀλκαλική· ὅλα τὰ ἄλλα ἔχουσιν ὀξεῖαν ιδιότητα. Ἐξ τούτου ἡ χολή τοῦ βοῦς ὡς ἡ μᾶλλον ἀλκαλική χρησιμεύει πρὸς καθαρισμὸν τῶν λιπαρῶν κηλίδων· ἡ δὲ χολή τοῦ ἀκανθοχάιρου χρησιμεύει κοινῶς ὡς ἐξαιρετικὸν ἰατρικὸν κατὰ τῶν ἐντερικῶν νόσων, αἵτινες προέρχονται ἐξ ὀξυνώσεως τοῦ γάλακτος εἰς τὰ ἔντερα· διότι ἡ χολή οὐδετεροῖ τὰ ὀξέα.

Τὸ πάγκρεας ὁμοιάζει μὲ τοὺς σιελοποιούς ἀδένες, διὰ τὴν ἐκλήθη **σιελοποιὸς ἀδὴν τῆς κοιλίας**. εἶνε ἐπιμήκης καὶ κεῖται ἐγκαρσίως ἐπὶ τοῦ ἄνω μέρους τῆς κοιλίας, ἔμπροσθεν τῆς ὀπισθίας παρεΐας αὐτῆς καὶ ἔμπροσθεν τῶν σπονδύλων, ὀπισθεν τοῦ στομάχου καὶ πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ σπληνός.

Ὁ ἀγωγὸς τοῦ παγκρέατος ἀπολήγει μετὰ τοῦ χολοδόχου ἀγωγοῦ εἰς τὸ δωδεκαδάκτυλον, πέντε δακτύλους κάτωθεν τοῦ πικροῦ.

Ἡ ἐκ τοῦ στομάχου χυλώδης μάζα ἐρχομένη εἰς τὸ δωδεκαδάκτυλον διαστέλλει τὰς παρεΐας αὐτοῦ, τὰς ἐρεθίζει καὶ προκαλεῖ τὴν ἐκκρίσιν τῶν δύο βλεννινοῦ ὑγρῶν, ἅπερ χυνοῦμενα ἐπὶ τῆς χυλώδους μάζας εἰσχωροῦσιν ἐν αὐτῇ καὶ καθιστῶσι ταύτην ὑγρῶν. Οὕτως ἐκ τῆς χυλώδους ταύτης μάζης ἀποχωρίζονται αἱ τροφικαὶ ὕλαι ἐκ τῶν μὴ θρεπτικῶν. Ἡ ἀποχώρησις αὕτη ὑποδορμίζει παρὰ τῶν αὐτῶν περιπτώσεων, αἵτινες ἐπηρεάζουσι πρὸς τὴν μισ-

(α) Ὑποχόνδρια καλοῦνται αἱ δύο ἀνώτεροι καὶ πλάγια θέουσι τῆς κοιλίας, αἵτινες κεῖνται ὑπὸ τὰς ψευδεῖς πλευρὰς ἢ χονδρῶν.

βολὴν τῶν τροφῶν εἰς χυλὸν ἐν τῷ στομάχῳ, ἥτοι ἐκ τῶν κινήσεων τῶν ἐντέρων ἐκ τῆς ὀργανικῆς αἰσθητικότητος καὶ ἐκ τῆς θερμότητας.

Αἱ περισταλτικαὶ κινήσεις ἐξωθοῦσιν ἐκ τῶν ὀπισθίων τὴν χυλώδη μάζαν, καὶ διευκολύνεται ἡ προχώρησις αὐτῆς διὰ τῆς ἀφρόνου βλήνης, ἥτις ἐκκρίνεται ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιφανείας τῶν ἐντέρων. Ἡ μάζα αὕτη φθάνει ὅλως ἐξηνητημένη τῆς θρεπτικῆς ὕλης μετὰ τῆς κηρῶν εἰς τὸ τυφλὸν ἔντερον. Ὅσον ὁ χυλὸς ἀπομακρύνεται τοῦ δωδεκαδάκτυλου, τόσον μᾶλλον ἐξαντλεῖται, καὶ τόσον μᾶλλον καθίσταται λίτρινος.

Ἐντὸς τοῦ νήστου ἐντέρου ἀναπτύσσονται ἀέρια, τῶν ὁποίων ἡ παραγωγή εἶνε ἀγνωστος· ταῦτα αὐτομάτως ἀναπτύσσονται, καὶ αὐτομάτως ἐξαφανίζονται ἀπορροφούμενα ἐν αὐτῷ.

Ὁ χυλὸς ἀφοῦ διατρέξῃ τὸ ἔλεον ἔντερον (τὰ λεπτὰ ἔντερα) καὶ φθάσῃ εἰς τὸ τυφλόν, ἐν ᾧ πρὶν ἦτο μαλακὸς καὶ ὀλίγην ἔχων ἰσχυρίαν, ἀποκτῆ ἐν αὐτῷ, ἀφ' οὗ διαμείνῃ ἐπὶ τινα χρόνον, σκληροποιεῖται καὶ κακὴν ὁσμὴν, ἀνάλογον πρὸς τὸ εἶδος τῶν φαγητῶν. Φαίνεται ὅτι τὰ παχέα ἔντερα προώρριστα ὅπως διατηρῶσιν ἐπὶ τινα χρόνον τὰ περιττώματα, ἵνα μὴ συνεχῶς ἀποβάλλωνται, ὅπερ ἀδελῆ καὶ ἀνοικοδόμητον, ἀλλὰ νὰ συλλέγωνται πολλὰ, καὶ νὰ ἀποβάλλωνται ὅμοῦ.

Συσσωρεύονται διὰ τῶν περισταλτικῶν κινήσεων τῶν ἐντέρων ἐν τῷ ἀπευθυσμένῳ, μέχρις οὗ ἀποβληθῶσιν ἐξ ἀνάγκης. Τὸ αἶσθημα ταύτης, ἅμα παρουσιασθῆ, εἶνε ἀκατάσχετον. Πῶς δὲ γίνεται ἡ ἐξοδος:

Τὸ διάφραγμα ταπεινοῦται, ὡθεῖ τὰ σπλάγγνα πρὸς τὴν λεκάνην· ταυτοχρόνως οἱ μῦς τῆς κάτω κοιλίας φέρονται πρὸς τὰ ὀπισθεν, πιέξουν τὰ παχέα ἔντερα, τὰ ὁποῖα εἰσὶ διεσταλμένα ἐκ τῶν κοπράνων. Ἀφ' ἑτέρου οἱ μῦς τῆς ἐκκαπρίσεως ὑποστηρίζουσι διὰ τῆς συστολῆς τῶν τῆν τοῦ διαφράγματος πίεσιν, καὶ οὕτω γίνονται διέθουσις πρὸς τὸν πρωκτόν, δι' οὗ ἐξέρχονται διαμορφούμενα.

Δ. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΝΟΣΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ

Περὶ λευκωματούρειας (νόσου τοῦ **Βρείχου**).

Ἐνίστη εἰς τὰ οὖρα παρίσταται μέγα ποσὸν λευκώματος, τὸ ὁποῖον διακρίνεται, ὅταν ταῦτα θερμανθῶσι πλέον τῶν 60° βαθμῶν

έκτοβάθμου θερμομέτρου ή όταν χυθώσιν όλίγα στάγματα νερού κοῦ όξέος· τότε παρουσιάζεται λευκή ύλη, κροσσώδης, ήτις κατ'όλίγον κατακόθεται. Εάν τελώσι περισσότερα στάγματα νερού όξέος, τό λεύκωμα γίνεται άφανές.

Τό λεύκωμα παρουσιάζεται εις πολλάς νόσους και κακοδουλειάς, αλλά τότε δέν άποτελεῖ ιδίαν νόσον, αλλά σύμπτωμα νόσου.

Όταν τό λεύκωμα άποτελεῖ ιδίαν νόσον, επισυμβαίνει έλάττωσι τῆς θρεπτικῆς δυνάμεως, και οὔτε θρέψις καλή γίνεται, οὔτε αύτά νάμεις τοῦ στομάχου καλῶς έχουσι.

Συμβαίνει συνήθως εις τοὺς χοιραδικούς και εις τοὺς βοιωτικούς Πηγῆ τῆς νόσου εἶσιν οἱ νεφροί.

Τά δέ άρχικά αίτια τῆς γεννήσεως τῆς νόσου ταύτης εἶσι πάσι και μόνον οἱ ιατροί δύναται διαγιῶσθαι, και κατά τήν διάγνωσιν τοῦ αίτιου γίνεται και ή θεραπεία.

Δίδονται σιδηροῦχοι σκευασμοί άνευ πλεονάζοντος όξέος, παντός ὑπό όδοσιν από 1 μέχρις 6 κόκκων. Όθεν πᾶσα ύλη έχουσα βοιωτικήν δεψικὴν ύλην, ως και οἱ μέλας οἶνος, έχων τοιαύτην, ώφελει. Καί τῆς τῶν νεφρῶν διαταράξεως, ἐξ ἧς γίνεται ή λευκωματούρα, εἶσιν διουρητικά, ιδίως τήν δακτυλίτιδα, τήν σκύλλην, ώφελει ή τριβενθίνη, ή καμφορά, κλπ.

Διαιτα: Τροφήν εὐπευτον, κροκοῦς ὠϊν, κρέας τρυφερόν, νερούς περιστερῶν (πιτσούνια), κλπ.

Πᾶσα δυσπεψία βλέπτει. Η τάξις τῆς θεραπείας και τῆς διαιτης ὁρίζεται παρὰ ιατροῦ.

Μεταξύ τῶν νόσων τῶν ἐπιπερουσῶν λευκωματούριαν ή μάλλι ταύτην φέρουσα εἶνε ή *ἀνασίρκα*, ήτις ἐμπειρικῶς θεραπεύεται διά τῆς πόσεως ἀφεψήματος φύλλων πτέρης. Ἐν τῇ και ή τοιαύτη πόσις τῆς πτέρης δέν δύναται θεραπεῦσαι και τό ίδιον πάθος, τῆ λευκωματούριαν; —δοκιμαστέον.

ΥΣΤΕΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΕΚ ΣΥΓΧΙΣΒΩΣ

Εἰς τὰς πλείστας γυναίκας ή σύγχισις, ὁ φόβος, και πᾶσα νευρική ταραχή ἐπιφέρει ὑστερισμόν μετά ίδίων συμπτωμάτων, ὧν καὶ συνηθέστερα εἶσι τάδε: τρόμος ἐπὶ τοῦ ἐπιγαστρίου, κόμπος ἐπὶ τῷ λαιμοῦ, αἰσθησις ξηρασίας γλώσσης, ἐν ᾧ αὕτη εἶνε μαλακή, πίσις ἐπὶ τῶν κροτάφων, δύσπνοια, κακουχία ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς π-

φαλῆ, παλμοί τῆς καρδίας, φούσκωμα ἐπὶ τοῦ ἐπιγαστρίου. Όταν ἐπέλθῃ ἐρευγμός (ρέψιμον), γίνεται ἀνακούφισις και κατόπιν παύσις. Εἰς τινος επισυμβαίνει, όταν ή σύγχισις ἦνε μεγίστη, ὀλοτελής ἀναίσθησία. Εἰς τινος ἐπῆλθεν ἀκαμψία τῆς χειρῶς, και ἐνίοτε ή-μισθηρία. Εἰς τινος πρόσκαιρος, κλπ.

Τό πάθος παρέχει θεάν δεινήν, ἀλλ' εἰνᾶ ὅλωσ ἀκίνδυνον, ἐάν μή ἐπὶ πολύ παραταθῇ.

Περὶ ταχείας θεραπείας ὄρα Φοῖβον ἔτους Α'. σελ. 164.

ΝΕΥΡΙΚΗ ΤΑΡΑΧΗ ΤΩΝ ΑΝΔΡΩΝ

Εἰσι τινές, οἵτινες, όταν πολύ στενοχωρηθῶσιν ή συγχισθῶσιν, ή μή ἐπαρκῶς φάγωσι, και ὁ στόμαχος μένη κενός, καταλαμβάνεται ὑπό στενοχωρίας ἐπὶ τῆς ἐπιγαστρίου χώρας, αἰσθάνονται κακουχίας νευρικῆς, κλπ. Η δῆψις ἀλλοιοῦται, ἐπὶ τό ὠχρότερον, αἰσθάνονται χαλάρωσιν, θάμβος και σκοτοδενίαν. Πάντα ταῦτα συνήθως διαλύονται διά τῆς πόσεως ποτισμοῦ, ή ἀρωματικῶν ποτοῦ μετά ὀλίγου βοιωτοῦ ή βοιωτοῦ, ή τῇ λήψει τεμαχίου σακχάρου, ἔνθα ἐναλλάσσονται στάγματά τινα θεϊκοῦ αἰθέρος, ή τῇ πόσει ὀλίγου οἴνου, ἔνθα ἐμβρέχεται τεμάχιον ἄρτου πρὸς βρώσιν. Η τοιαύτη κατάσταση άρχικὴν αίτιαν έχει βλάβην τοῦ στομάχου ἐκ πολυφαγίας ή ὀλιγοφαγίας, ή και ἐξ ἄλλων καταχρήσεων, ἐνίοτε και ἐξ ἐλαφρῶς περιφύξεως.

Ε'. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΙΑ

Περὶ τοῦ άραβικοῦ κόμμου.

Καλεῖται κοινῶς *κοιμάρτις* ή *γόμεμα*. εἶνε εἶδος μελίγγρας, γνωστὸν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις· ἐκρέει αὐτομάτως ἐκ τινος δένδρου καλουμένου *ἀληθούς ἀκακίας* (*acacia vera*), φυομένου εἰς τήν ἄνω Αἴγυπτον. Ἄποτελεῖται τό κόμμα τοῦτο ἐξ ὕλης κολλώδους ὀλοσχερῶς διαλυτῆς εἰς τό ὕδωρ· χρησιμεύει πολυτρόπως ὡς ἱατρικόν πρόχειρον, εἶνε μαλακτικόν κατὰ τῶν ἐρεθισμῶν τοῦ στόματος και φάρυγγος, διατηρουμένου ἐν τῇ στόματι τεμαχίου, τό ὅποιον διαλύεται κατ' ὀλίγον διά τῆς σιέλου. Διαλελυμένον ἐν τῇ

ὕδατι ἀραιὸν ὠρελεῖ ὡς ἀντιφλογιστικὸν καὶ μαλακτικὸν τοῦ σπυ-
μάχου λαμβανόμενον συνεχῶς διὰ κουταλίου πυκνότερον μετὰ ὀπι-
λεμονίου, ἢ μετὰ B ἢ 10 σταγόνων λαουδιάνου τοῦ Sydenam, ὠρε-
λεῖ κατὰ τῆς διαρροίας, λαμβανόμενον κατὰ τὴν κάτωτι σκευασίαν.
Χρησιμεύει ὡς μεσάζων ἐν ἐνώσει τὰ φύσει μὴ ἐνούμενα ὑγρά, ἢ τὸ
τὸ ὕδωρ μετὰ τοῦ ἐλαίου, καὶ ἀποτελεῖ ὄντω γαλιόκτωμα.

Πρὸς οἰκιακὴν οἰκονομίαν χρησιμεύει, διαλυόμενον ἐν ὕδατι, ὡς
συγκολλητικὸν χάρτου καὶ ἄλλων πραγμάτων· ἀλλ' ἢ συγκόλλησις
παύσι, ἀμα ὑγρανθῆ τὸ συγκεκολλημένον πρᾶγμα. Διὰ τούτου κα-
τασκευάζεται τὸ ἀγοραζόμενον εἰς φιάλας συγκολλητικόν, τὸ ὅποιον
ἀποτελεῖται ἐκ διαλύσεως πυκνῆς κόμμεως ἐν ὕδατι, καὶ τῇ προ-
θήκῃ τινῶν σταγμάτων νιτρικοῦ ὀξέος· διότι ἄνευ τούτου τὸ κόμμα
διαλυομένον ἐν ὕδατι μετὰ τινὰς ἡμέρας κόπτει, καὶ ἀποστρέφει-
ται τῆς κολλητικῆς ιδιότητος.

Ἐπάρχει καὶ ἄλλο εἶδος εἰς τὸ ἐμπόριον ἀραβικοῦ κόμμεως, τὸ
καλούμενον κόμμα τῆς **Σενεγαμβίας**, ἐκκρινόμενον ἐκ τοῦ ὄν-
θρου ἀκακίας **Σενεγαμβίας**, τὸ ὅποιον ὠθεῖται ἐν Σενεγαμβίᾳ
καὶ περίε τῆς μεγάλης ἐρήμου Σαχάρας. Ἡ ποιότης τούτου εἶνε
κατωτέρα τοῦ προερχομένου ἐκ τῆς ἀληθοῦς ἀκακίας.

Ἐκ τῆς κερασσίας, ἀμυγδαλέας, δαμασκηναίας, ῥοδοκινείας, ἀδρα-
γακάνθης, κλπ., ἐκκρίνεται αὐτομάτως εἶδος κόμμεως, κοινῶς κα-
λουμένου **μελέγγρα ἢ ἐγχώριον κόμμα**. Ἐὸ κόμμα τοῦτο ὄν-
τω διαλύεται ἐντελῶς ἐν ὕδατι· λόγου χάριν, ἐὰν ἐντὸς ἀγγείου πλεῖ-
ποσόν τι μετὰ ὕδατος καὶ ἀφεθῆ ἐπὶ πολλὰς ὥρας, ἐν μέρει διαλύ-
εται ἐν τῷ ὕδατι καὶ εἶνε κολλῶδες. Ἐν ἄλλο μέρος μένει ἀδιά-
λυτον, ἐξογκοῦται, εἶνε μαλακόν, ὁμοιάζει μὲ τὸν κηρόν καὶ κα-
λεῖται **κερασίνη**. Διὰ ταύτης νοθεύουσι τὸν κηρόν πρὸς κατα-
σκευὴν λαμπάδων, διότι εἰς τὸ ἐμπόριον ἔχει μικροτέραν ἀξίαν τοῦ
κηροῦ (ὄρα Φοῖβον ἔτους Α' σελ. 118 περὶ κερασίων).

Καὶ τῆς Σενεγαμβίας τὸ κόμμα ἐμπεριέχει ποσόν τι κερασίνης·
διὰ τοῦτο τὸ ἐγχώριον κόμμα (gummi nostras) δύναται νὰ ἀπι-
καταστήσῃ εἰς τινὰς χρήσεις τὸ τῆς Σενεγαμβίας.

ΙΑΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΡΡΟΙΑΣ

Λάβε κόμμεος ἀραβικοῦ εἰς κόνιν	δράμ. 8
gummi arabici	unc. I
ὕδατος πηγαίου	» 24
aq. fontanar.	unc. III

ὕδατος κίτρου	δράμ. 4
aq. citri	unc. 1[2
ἐλαίου τῶν μοσχοκαρῶν	» 1/3
ol. unc. moscadil	gr. XX
λαουδιάνου Sydenam	στάγμ. 20
laud. Syden	gut. XX
θεικοῦ αἰθέρος	» 20
aeth. sulfurici	gut. XX
μίξον κ. τέχνην	
m. l. art.	

Πινέτω τὸ ἥμισυ ἐν παντὶ χρόνῳ καὶ ἐὰν μετὰ τρεῖς ὥρας μὴ
παύσῃ ἡ διάρροια, πινέτω καὶ τὸ ὑπόλοιπον.
Τὸ κόμμα εἰς πολλὰς χώρας τῆς Ἀφρικῆς χρησιμεύει ὡς τροφὴ
πολλῶν κατοίκων.

**ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ ΑΥΤΟΥ**

Ἐν τῇ φύσει διακρίνονται πάντα τὰ ὄντα ὑπὸ δύο μεγάλας τά-
ξεις εἰς ὀργανικὰ καὶ μὴ ὀργανικὰ. Τὰ ὀργανικὰ ἔχουσι ζωὴν, ἀρ-
χήν καὶ τέλος ταύτης. Πάντα ἔχουσι τὰς αὐτὰς δυνάμεις πρὸς δια-
τήρησιν τῆς ζωῆς. Αἱ δυνάμεις αὗται εἰσι κυρίως δύο, ἡ τῆς δια-
τήρησεως τῆς ζωῆς, καὶ ἡ τῆς ἀποφυγῆς ἐκ παντὸς βλάπτοντος
ταύτην.

Πρὸς τὴν διατήρησιν τῆς ζωῆς ὀδηγοῦνται ὑπὸ ἰδίου αἰσθήματος,
ὅπερ εἰς τὰ ὀργανικὰ ὄντα, τὰ ἔχοντα θέλησιν καὶ κίνησιν, καλεῖ-
ται **τέρψις**, πρὸς δὲ τὴν ἀποφυγὴν βλάβης ὀδηγοῦνται ὑπὸ ἄλλου
πίνος αἰσθήματος, ὅπερ καλεῖται **πίνος**. Ἡ τέρψις λοιπὸν καὶ ὁ
πίνος εἰσι δύο σημαντικὰ προσόντα τῆς ζωῆς, ἄνευ τῶν ὁποίων
ὑπαρξίς οὐ δύναται γενέσθαι. Ἀμφότερα ὑπάρχουσι μὲν εἰς πάντα τὰ
ζῷα, ἀλλὰ καταφανῆ γίνονται ἀναλόγως τῇ συμπλοκῇ καὶ ἀνα-
πτύξει τῶν τοῦ διοργανισμοῦ ὀργάνων καὶ τῆς κινήσεως καὶ θελή-
σεως, διόπερ παρὰ μὲν τοῖς ἀτελεστέροις τῶν ζῶων μόλις κατα-
φανῆ ταῦτα γίνονται, παρὰ δὲ τοῖς ἐντελεστεροῖς πάντα εἰσι κα-
ταφανῆ.

Καὶ εἰς αὐτὰ τὰ φυτὰ, ἅπερ εἰσι ζῷα ἀκίνητα, δύναται τις
εἰπεῖν ὅτι ἀμφότερα ταῦτα ὑπάρχουσιν, ἀλλ' οὐκ εἰσι καταφανῆ,

διότι κίνησιν οὐκ ἔχουσι. Φαίνονται ὅμως σημεῖα θελήσεως, διότι ἐπιζητοῦσι λαμβάνοντας τὴν πρὸς συντήρησιν αὐτῶν τροφήν διὰ τῶν ριζῶν των, τὰς ὁποίας διευθύνουσι θαυμασιῶς λίαν μακρὰν ἐνίοτε αὐτῶν πρὸς εὐρσειν καὶ ἀπολαβὴν βλῆς θρεπτικῆς, καὶ ἀπαφεύγουσι διαφόροις στροφαῖς καὶ ἐλιγμοῖς τῆς διευθύνσεως τῶν ριζῶν αὐτῶν πᾶν ὅτι οὐ συντελεῖ πρὸς τὴν ὑπαρξίν των. Ὅπως ὁ ζωϊκὸς ὀργανισμὸς αὐτῶν εἶνε ἀτελής, οὕτω καὶ αἱ δύο αὐταὶ δυνάμεις τῆς ὑπάρξεως εἰσὶν ἀτελεῖς.

Καὶ ὁ ἄνθρωπος λοιπὸν ὡς ζῶον θεωρούμενος ἔχει τὰς δύο ταύτας δυνάμεις, τὴν τῆς τέρψεως καὶ τὴν τοῦ πόνου. Διὰ τούτων καὶ ὁ ἄνθρωπος διατηρεῖ τὴν ὑπαρξίν του.

Ἡ ὑπαρξίς ὅμως τοῦ ἀνθρώπου, ὄντος τοῦ τελειοτέρου τῶν ζῶων, οὐδόλως ἐστὶ ζωϊκὴ μόνον ὡς ἔχει πρὸς τ' ἄλλα ζῶα. Ἰσχυρὴ καὶ ἠθικὴ, διότι ὑπάρχει παρ' αὐτῆ ἰδίᾳ τις καὶ ἑξαρχος δύναμις, καθ' ἣν διακρίνεται ἐκ τῶν ἄλλων ζῶων, καὶ ὁμοιάζει τῷ πλάστῳ Θεῷ, πρὸς ὃν εἶνε κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν.

Ἡ θεία αὕτη δύναμις εἶνε ἡ **δημιουργικὴ**. Διὰ ταύτης ὁ ἄνθρωπος παράγει νέας ἰδέας, νέας μεθόδους, νέους τρόπους, νέα σχήματα, νέα πράγματα, νέας μηχανάς, νέας ἐφευρέσεις καὶ ἀνακαλύψεις, κλπ. πάντα συντελοῦντα πρὸς εὐκολωτέραν ἀπόλαυσιν τέρψεως καὶ πρὸς ἀποφυγὴν πόνου. Τὰ ἄλλα ζῶα στερούμενα τῆς δημιουργικῆς δυνάμεως, οὐδὲν νέον, οὐδὲν μηχανήμα πώποτε δινοῦνται ἐπινοῆσαι. Οἱ πῆλικες, οὔτινες εἰσὶ τὰ τελειότερα ζῶα μετὰ τὸν ἄνθρωπον, ἀγαπῶσι νὰ θερμαίνωνται, ὅταν εὐρίσκωσιν ἀθηρακίαν ἐτοίμην· ἀλλ' οὐδέποτε ἐνόησαν τὸ διατηρεῖν ταύτην τῇ προσθήκῃ ξύλων, διόπερ περραμένουσι μόνον μέχρις οὗ ἡ ἀθηρακία ἀποσβεσθῇ ἀφ' ἑαυτῆς.

Ἡ δημιουργικὴ αὕτη δύναμις εἶνε τὸ **λογικόν**, εἶνε ὁ λόγος. Διὰ τοῦ λογικοῦ ἐρευνᾷ καὶ ἐξετάζει ὁ ἄνθρωπος πᾶν ὅτι ὑποπίπτει εἰς τὰς αἰσθήσεις του ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, ἀναπτύσσει τὰς ἰδέας καὶ γνώσεις του, καὶ ἀποκαθίσταται ἕξισ τῇ ὑπεραρχῇ αὐτοῦ, καθίσταται τελειότερος, καὶ οὕτω καθιστᾷ τὴν ὑπαρξίν του τέρπνοτέραν καὶ ὑλικῶς καὶ ἠθικῶς· καὶ τόσον μᾶλλον ἠθικῶς, ὅσον μᾶλλον ἀναπτύσσει τὸ λογικόν.

Ἡ τοιαύτη ἠθικὴ τέρψις τοῦ ἀνθρώπου ἐξευγενίζει καὶ ἀναπτύσσει τὰς αἰσθήσεις αὐτοῦ, καὶ ἀποτελεῖ τὸν ἀληθῶς πολιτισμένον ἄνθρωπον, διότι διὰ τῶν αἰσθήσεων διοχετεύονται καὶ αἱ τέρψεις. Οὕτως ἀναπτύσσεται τὸ ἐν γένει αἶσθημα τοῦ ὠραίου καὶ ἁρμονίου,

κατὰ τὴν ἔρασιν ὡς πρὸς τὰ χρώματα καὶ τὰ σχήματα· κατὰ τὴν ἀκοήν ὡς πρὸς τὴν φωνὴν καὶ τοὺς μουσικοὺς ἤχους· κατὰ τὴν γῶσιν, ὄσφρησιν καὶ ἀφῆν, κλπ.

Ὁ ἄνθρωπος λοιπὸν ἐμπεριλαμβάνει τρεῖς ἰδιότητες τῆς ὑπάρξεως. Α'. τὴν φυτικὴν δύναμιν, ἣτις διατηρεῖ τὴν ζωὴν τῶν φυτῶν. Β'. τὴν ζωώδη δύναμιν, ἣτις διατηρεῖ τὴν ζωὴν τῶν ἀλόγων ζῶων, καὶ Γ'. τὴν τοῦ λόγου δύναμιν.

Αἱ τρεῖς αὗται δυνάμεις εἰσὶ πρὸς ἀλλήλας συνδεδεμέναι, καὶ ἐκάστης ἡ ἐνέργεια ἐπηρεάζει ἐπὶ τῶν ἄλλων. Ἡ ἀρχικὴ μεταξὺ τούτων εἶνε ἡ **φυτικὴ**· ἄνευ ταύτης αἱ ἄλλαι οὐδόλως ὑπάρχουσιν· αὕτη εἶνε ὡς ἡ πηγὴ, ἐξ ἧς αὗται τρέφονται. Αἱ δύο ἄλλαι παρὰ αὕτη εἶνε ὡς ἡ πηγὴ, ἐξ ἧς αὗται τρέφονται. Αἱ δύο ἄλλαι παρὰ τῇ ἀνθρώπῳ δύνανται νὰ ἐκλείψωσι, καὶ ὅμως διὰ μόνως τῆς φυτικῆς δυνάμεως δύνανται νὰ ὑπάρχη τὸ τοῦ ἀνθρώπου σῶμα· π. γ. τὸ λογικόν δύναται ἐκλείψαι ἕνεκα βλάβης τοῦ ἐγκεφάλου· ἀλλὰ τότε ὑπάρχει σῶμα ἀνθρώπου, ζῶον κατὰστασιν ἔχον· διὰ τοῦτο καὶ οἱ κοινωνικοὶ νόμοι τὸν ἀποκόσσαντα τὸ λογικόν, τὸν παράφρονα, τὸν βλάκα, κλπ. θεωροῦσιν ἀκαταλόγηστον, καθάρπερ τὰ κτήνη.

Ἀλλὰ καὶ αἱ ζωώδεις δυνάμεις, ἡ δύναμις τῆς θελήσεως καὶ κινήσεως, δύνανται ὡσαύτως νὰ ἐκλείψωσιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ ὅμως τὸ τοῦ ἀνθρώπου σῶμα ἔχει ζωὴν, ἀρκεῖ ὅπως ἔχη τὴν θρεπτικὴν δύναμιν πρὸς διατήρησιν τῆς ζωῆς. Τοιαύτην ζωὴν διαίγει ὁ ἄνθρωπος ἐν ὕπνῳ, καθ' ἣν περὶ τὸ ἐν τρίτον τοῦ βίου του καταναλλίσκει, ζῶν οὕτω φυτικῶς.

Ὁ ὕπνος ἀποτελεῖ τὴν φυτικὴν ζωὴν, ἡ θελήσις καὶ ἡ κίνησις μετὰ τοῦ ὕπνου ἀποτελεῖ τὴν **ζωώδη ζωὴν**. Ὁ λόγος μετὰ τῆς θελήσεως καὶ τῆς κινήσεως, καὶ μετὰ τοῦ ὕπνου, ἀποτελεῖ τὴν **ζωὴν τοῦ λογικοῦ ἀνθρώπου**.

Ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ ὕπνῳ οὐδόλως ὑπάρχει λογικὸς ἄνθρωπος, οὐδόλως αἰσθάνεται, οὐδόλως κινεῖται· εἶνε ὅπως διάφορος τοῦ ἐν ἐγρηγόρσει ἀνθρώπου· οὔτε δόξα, οὔτε τιμῆ, οὔτε πλοῦτη, οὔτε ὑπεροχὴ, οὔτε ἐξουσία, οὔτε ἄλλο τι ἀναγόμενον εἰς λογικὸν ἄνθρωπον ὑπάρχει ἐν τῷ ὕπνῳ. Πάντες εἰσὶν ἴσοι, ἐν τῇ αὐτῇ φυτικῇ ζωῇ. Ἐὰν ἐν ὕπνῳ τις ἀναγορευθῇ ἄρχων, βασιλεὺς, αὐτοκράτωρ, προσφερθῶσιν αὐτῷ πᾶσα τιμὴ καὶ δόξα, καὶ πάντα ταῦτα ἀφαιρεθῶσι πάλιν ὁ ὑπνιώτων ἐγερθῆ τοῦ ὕπνου, διὰ τὸν ὑπνιώτοτα εἰσὶν ὡς μὴ ὑπάρξαντα.

Κυρία λοιπὸν καὶ φυσικὴ ἰδιότης τοῦ ἀνθρώπου εἶνε οὐ μόνον ἡ

ζωώδης ζωή, αλλά και ή λογική, ή **ήθικη** άλλως καλουμένη **λόγη** καθίστησι τόν άνθρωπον, αληθή άνθρωπον. "Ανευ ταύτης ο άνθρωπος είνε ζῷον άπλοῦν, είνε κτήνος. "Όθεν ὅσον μικρότερον εἶ λογικόν ἔχει ἄνθρωπός τις, τόσον πρὸς τὰ κτήνη πλησιάζει, καί ὅσον μεῖζον, τόσον πρὸς τόν Θεόν προεξίει.

Ἄλλά καθάπερ εἰς πάντα τὰ ὄντα οὐδέποτε ἰσότης ὑπάρχει, διότι ή φύσις τήν ἀνισότητα φιλεῖ, οὕτω και πρὸς τὸ λογικόν ἔχει ὁ ἄνθρωπος. Πάντες οἱ ἄνθρωποι οὐδὲλως ἔχουσιν ἐπίσης ἰσχυρίαν, ἐπίσης ἀνεπτυγμένον τὸ λογικόν. Οἱ μὲν πεφύκασιν ἔχοντας μάλ- λον, οἱ δὲ ἦττον· ἔχει τοῦτο ἀναλόγως τῇ ὀργανικῇ ὠρῇ και κατα- στάσει τοῦ σώματος. Ἐν γαστρὶ τῆς μητρός ἕκαστος ἀπολαμβάνει κατὰ μοῖραν τὸ λογικόν, καθάπερ και τήν τοῦ σώματος διάθεσιν.

Γεννῶνται λοιπὸν ἄνθρωποι μείζονα ἔχοντας μοῖραν λογικοῦ, καὶ ἄλλοι ἦττονα. Ἄλλά πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις ἅμα τῇ γενήσει τὸ λο- γικόν εἶνε ἐν ἀπραξίᾳ· και οὕτως ἔχει ἀναλόγως τῇ ἀναπτύξει τοῦ σώματος. Ἡ ἡλικία λοιπὸν ζαιπυροῖ, τρέφει, και ἀναπτύσσει τὸ ὑ- πάρχον κατὰ μοῖραν λογικόν, καθάπερ αὐτῇ ποιεῖ και ἐπὶ τοῖς ζῴ- τοις. Ἄλλά καθὼς ἐπὶ τοῖς φυτοῖς ή ἀνάπτυξις ἐπιταχύνεται και βελτιοῦται διὰ τῆς καλλιεργείας, ἀναλόγως τῇ φυσικῇ μοῖρα τοῦ φυτοῦ, διότι οὐδέποτε μεταβάλλεται ή φύσις ὄντος τίνος, ἀλλὰ μόνον βελτιοῦται τέχνη τε και ἐπιστήμη, οὕτω και τὸ λογικόν διὰ τῆς λογικῆς καλλιεργείας ἀναπτύσσεται και βελτιοῦται ταχύτερον και ἐντελέστερον ἀναλόγως τῇ φυσικῇ μοῖρα αὐτοῦ· διότι οὐ πάν- τες πεφύκασιν ἐπίσης ἐπὶ τῇ αὐτῇ.

Διὰ τίνος λοιπὸν, και τίνι τρόπῳ βελτιοῦται τὸ λογικόν; Καθάπερ τὸ πῦρ αὐξεται διὰ τοῦ πυρός, και τὸ ὕδωρ διὰ τοῦ ὕδατος, και ὁ ἀδάμας διὰ τοῦ ἀδάμαντος λειοῦται, οὕτω και τὸ λογικόν καλλιερ- γεῖται και αὐξεται διὰ τοῦ λογικοῦ.

Τὸ μᾶλλον ἰσχυρότερον, τὸ μᾶλλον ἀνεπτυγμένον λογικὸν τινὸς ἀναπτύσσει και βελτιώνει κατὰ τήν φυσικὴν μοῖραν τὸ λογικόν ἄλ- λου ἀνθρώπου. Τὸ ἐντελέστερον λογικόν δημιουργεῖ, ἐπινοεῖ, και ἐνεργεῖ διαφόρους τρόπους, μεθόδους, κλπ. πρὸς τήν ταχύτεραν, και κατὰ τὸ ἐνὸν τελειότεραν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀσθενεστέρου λογικοῦ, τὸ ὁποῖον οὕτως ἔχει ἐν τῇ μὴ ὀρίμῃ ἡλικίᾳ. Τοῦτο ἀποτελεῖ τήν **ἀγωγὴν** και τήν **διδασκαλίαν**.

ὑπάρχει λοιπὸν τεταγμένον ὑπὸ τοῦ προορισμοῦ τοῦ λογικοῦ ἄν- θρώπου ή ἀνάπτυξις τοῦ λογικοῦ· διότι φύσει ἀναπτύσσεται τοῦτο σὺν τῇ ἡλικίᾳ και βελτιοῦται διὰ τῆς ἀγωγῆς, κλπ. Ὁ δὲ πρὸς τοῦτο

συντελεῶν και ὑποβοηθῶν πρὸς τήν τελειότεραν ἀνάπτυξιν, ἐκπληροῖ θεῖον και ἱερὸν προορισμόν, ἐντελλόμενον και παρὰ τοῦ Σωτῆρος τῆς ἀνθρωπότητος εἰπόντος **«ἔσσεσθαι οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὡσερ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τέλειός ἐστιν.»**

Ὅποιός δὲ τις ἔσται ὁ πρὸς ἀνάπτυξιν και ἐνίσχυσιν τοῦ λογι- κοῦ τῶν ὑποδεστέρων συντελεῶν; βεβαίως οὗτος ἐστὶν ὁ ἔχων μάλ- λον ἀνεπτυγμένον και μᾶλλον πρὸς τήν τελειότητα διευθύνων τὸ λογικόν. Οὗτος ἐστὶν ὁ παρὰ τῆς κοινωνίας ὠρισμένος **διδά- σκαλος**· διότι ἀνέκαθεν ή κοινωνία ἀνεγνώρισε τήν ἀνισότητα τοῦ λογικοῦ, και τήν κατὰ μοῖραν ἐπιγιγνομένην ἀνάπτυξιν και ἐνίσχυ- σιν τοῦ λογικοῦ τῇ ἐπενεργείᾳ ἐντελεστέρου, και ὠρισε και διδασκά- σιν τοῦ λογικοῦ τῇ ἐπενεργείᾳ ἐντελεστέρου, και ὠρισε και διδασκά- λους πρὸς τοῦτο τοὺς ὑπερτέρους κατὰ ταῦτο, ὡς ὠρισε και ἄρ- γοντας τοὺς τελειότερους ἠθικῶς ὄντας.

Φυσικὸς λοιπὸν και κοινωνικὸς προορισμὸς ὑπάρχει τοῖς διδασκά- λους τὸ ἐργάζεσθαι πρὸς τήν ἀνάπτυξιν και βελτίωσιν τοῦ λογικοῦ τῶν νέων και πρὸς τὸ παρεπόμενα τῇ σκοπῇ τῆς λογικῆς ἀναπτύ- ξως, πρὸς τήν ἠθικὴν διαμόρφωσιν τῆς κοινωνίας. Ὅστις λοιπὸν τούτων παραμελεῖ τὸν προορισμόν αὐτόν, οὗτος ἀντιβαίνει πρὸς τήν ὑπαρξιν τοῦ λογικοῦ, και εἶνε ἀνάξιος τῆς μοῖρας, ἧς ἔλαχεν ἔξυθρῖζει τήν λογικὴν ὑπαρξιν του.

Ἡ ἠθικὴ λοιπὸν διαμόρφωσις τῆς κοινωνίας δέδεται τοῖς διδα- σκάλοις. Ὅπου λοιπὸν προσηκουσα διαμόρφωσις ἠθικὴ οὐκ ἀνα- ραίνεται, δῆλον ὅτι οἱ διδάσκαλοι οὐδὲλως ἐργάζονται, οὐδὲλως βεβαίως κατὰ τὸν θεῖον προορισμόν αὐτῶν. Οὗτοι εἰσὶν ὑπεύθυ- νοι και ὑπόλογοι διὰ πᾶν πλημμελὲς τῆς ἠθικῆς κοινωνίας.

Κατῆκον λοιπὸν παντός διδασκάλου, παντός διαμορφωτοῦ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ λογικοῦ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων εἶνε τὸ ἐργάζεσθαι μετὰ ζήλου πρὸς τὸν θεῖον προορισμόν του. Τὸ οὕτως ὁμοῦς ἐργά- ζεσθαι δεόν ὅπως ἐνισχυέται και ἐνθαρρύνεται παρὰ τῶν ἀρχόντων τῆς κοινωνίας, οὔτινες ὑπονοεῖται ὅτι εἰσὶν οἱ μᾶλλον τελειότεροι ἠθικῶς, διότι πρὸς τὸ ἐργάζεσθαι πολλὰ εἰσὶ τὰ προσκόμματα.

Τὸ ἔργον λοιπὸν τοῦ διδασκάλου εἶνε τὸ εὐγενέστερον, τὸ πολυτι- μότερον και τὸ μᾶλλον καρ' ἡμῖν συντελεστικόν πρὸς τήν ζωπύρωσιν τοῦ πολιτισμοῦ και ἐξευγενισμοῦ τῆς ἐλληνικῆς φυλῆς, τήν ὁποίαν ή θεία Πρόνοια προῶρισε ἵνα αὐθις κατασταθῇ διδάσκαλος τῆς ἠ- θικῆς τοῦ κόσμου, και ἐπαναφέρῃ τὰς κοινωνίας ἐκ τῆς πλάνης τῆς ἠθικῆς διασποράς, πρὸς ἣν ἡδη σσημέραι φέρεται ή ἀνθρωπότης.

Ἄλλ' ἵνα αἰσίως και ἐπιτυχῶς ἀφυχθῶμεν εἰς τὸν μέγαν τοῦτον

ὀρίζοντα αζητητέον, κατὰ Πλάτωνα, τοὺς δημιουργοὺς τοῦ κόσμου
δυναμένους τὴν τοῦ καλοῦ καὶ εὐσχήμονος φύσιν.»

ΠΙΑΝΤΟΙΑ

*Μέσον πρὸς ἀναγράφισιν τῆς φλανέλλας, ἢν ᾗτε
νεροθευμένη με βάμβακα.*

Λαμβάνομεν ὠρισμένην ποσότητα φλανέλλας, τὴν ὁποίαν θέ-
μεν νὰ δοκιμάσωμεν, ἔστω 10 ὀράμια, θέτομεν αὐτὴν ἐντός ἀνα-
τῆς λυσίθας ποτάσης καὶ βράζομεν. Τὸ μαλλίον θὰ ἀλλο-
ήσῃ ἐκ τῆς ποτάσης καὶ θὰ σχηματίσῃ εἶδος σάπυνο, ἐν ᾗ
ὁ βάμβαξ ἐλάχιστον θὰ μεταβληθῇ. Τότε ἐξάγομεν αὐτόν, πλύν-
ομεν ἐπανειλημμένως, ἀποξηραίνομεν καὶ ζυγίζομεν. ἐκ τῆς δια-
φοράς τοῦ βάρους δεικνύεται πόσον μαλλίον ἔχει ἡ φλανέλλα. ὡς εἰς
μαλλία διαλύονται εἰς τὴν πότασσαν, ἐν ᾗ ὁ βάμβαξ μένει ἀδιάλυτος.

Νόσοι βουλευτῶν.

Κατὰ τὰς παρατηρήσεις ἰατρῶν ἐν Βυζαντίῳ οἱ βουλευταὶ πο-
σὴν ἰδίως ἐκ τριῶν νόσων, οἱ μὲν ἐκ διαβήτου, ἄλλοι ἐκ
καρδιακῶν νόσων, καὶ ἄλλοι ἐκ ἐγκεφαλικῶν. διότι ἀπασχολοῦ-
νται εἰς ἀκροάσεις διαρκεῖς καὶ ἀγορεύσεις, καὶ διότι ἀναπνεύουσι ἐν
τῷ βουλευτηρίῳ τὸν μᾶλλον μεμολυσμένον μιάσμασιν ἀέρα ἐνεκ
τῆς συσσωρεύσεως ἐπὶ τῷ αὐτῷ ἐπὶ πολὺ πολλῶν ἀνθρώπων. Περὶ
ἡμῶν παρατηρήθη ὅτι ὀλίγοι βουλευταὶ ἀφίγησαν εἰς γῆρας, καὶ
πολλοὶ ἀπέθανον ἐξ αἰφνιδίων νόσων. Ὁ βουλευτὴς λοιπὸν κατὰ
στρέφει καὶ περιουσίαν, καὶ κόπους, καὶ οἰλοτιμίαν, καὶ ζῶντι πάντες
εἰσὶν οἱ καρποὶ τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος.

Ἐπιγραφὰ εὑρεθεῖσα εἰς ἀνασκαφῆς ἐν Βαβυλώνῃ μαρτυροῦσιν
ὅτι πρὸ 600 ἐτῶν πρὸ Χριστοῦ παρατηρήθη ἡ διάθραξις τῆς ἀφ-
δίτης διὰ τοῦ προσώπου τοῦ Ἡλίου. Τὴν διάθραξιν ταύτην περι-
ήρουν ἀρίτως οἱ Βυζαντινοὶ διὰ τῶν μεγλητέρων τηλεσκοπίων.

Τίτι τρόπῳ οἱ τότε παρατήρησαν τὸ φαινόμενον τοῦτο; καὶ
λέγουσιν ὅτι φαίνεται καὶ διὰ γυμνῶν ὀφθαλμῶν, ὅταν ὑπάρχῃ δι-
νατὴ ὄρασις. Τὸ πιθανότερον εἶνε ὅτι ἐγνώριζον τὸ τηλεσκοπίον
τοῦ Πτολεμαίου, περὶ οὗ ὄρα Σινέκῳ φυσικῆν.